

Yhteenveto kuulemisen palautteesta

Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto JTF

Valtteri Karhu, Harri Ahlgren 26.8.2022

Euroopan unionin
osarahoittama

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

JTF valmistelun aikataulu 2022

- Ympäristövaikutusten arviointi (sova): 9.6.2022
- Julkinen kuuleminen lausuntopalveluun: 23.6.2022 – 16.8.2022
- Alueilta viimeistellyt, julkaisukelpoiset, siirtymäsuunnitelmat 2.9.
- Seurantakomitean sihteeristö: 9.9.
- Seurantakomitea kokous 29.9.
- Valtioneuvoston käsittely
- Ohjelmamuutosesitys komission käsittelyyn lokakuu
- Komission hyväksyntä ohjelmaesitykselle ja alueellisille siirtymäsuunnitelmille vuoden loppuun mennessä
- JTF:n toimeenpanon käynnistäminen alkuvuosi 2023

Kuuleminen lausuntopalvelussa 24.6. –16.8.2022

- Lausuntoaikaa jatkettiin lausuntopalvelussa 16.8.2022 saakka
- Lausuntoja yhteensä 47, lausuntopalvelu 42
- Lausuntopalveluun annetut lausunnot ovat luettavissa kokonaisuudessaan lausuntopalvelussa:
<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=ce32b6ae-d45c-47dd-b43b-fe671540a948>
- Lausunnonantajat
  - 5 ministeriötä tai ministeriön neuvottelukuntaa
  - 14 maakunnan liittoa
  - 9 kuntaa, kaupunkia, seutukuntaa
  - 7 valtion viranomaista
  - 10 järjestöä, yhdistystä, säätiötä tms.
  - Saamelaiskäräjät
  - yksityishenkilö

Ohjelmaehdotus

Ministeriöt 1

- Myönteistä

- Ympäristöministeriö pitää tärkeänä myös ehdotuksia, joilla tavoitellaan alan yrittäjien ja työntekijöiden uudelleen kouluttautumista ja työllistymistä kestävämmille aloille. Esimerkiksi polttoon perustumattomat energiamuodot ja niiden tuomat uudet työllisyysmahdollisuudet, soiden ennallistaminen sekä kestävä jälkikäyttö ja kiertotalous ovat osa oikeudenmukaista siirtymää.
- Ympäristöministeriö tukee ohjelma-asiakirjassa sivulla viisi linjausta siitä, että turvetuotannosta poistuvia alueita kunnostetaan, ennallistetaan ja käyttötarkoitusta muutetaan ympäristö- ja päästövaikutusten vähentämiseksi sekä elinkeinojen monipuolistamiseksi.
- Maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeänä, että varoja käytetään tehokkaasti yrittäjyyden edistämisen, elinkeinojen uudistamiseen ja uusien työmahdollisuuksien luomiseen. Ministeriö pitää hyvänä, että JTF-strategian toimeenpanoon liittyvissä toimenpiteissä korostetaan elinkeinojen monipuolistamista ja turvetoimialan työvoiman sopeuttamista.

- Kielteistä

- Valtiovarainministeriö toteaa, että turvetuotannolla ei ole merkittäviä kansantaloudellisia vaikutuksia, vaikka paikallisesti sillä voi olla suurikin painoarvo. Esim. vuoden 2019 turvetoimialan 1 404 htv:tä kumuloituvat tuotantoketjussa noin 2 500 htv:ksi, mikä oli noin 0,1% koko työvoimasta.
- Valtiovarainministeriön arvioi, että rahastoista tehtävät panostukset eivät suoraan kohdennu niihin henkilöihin ja yrityksiin, jotka kärsivät turvetuotannon alasajosta, vaan koko alueen taloudelliseen toimintaan
- Valtiovarainministeriön arvion mukaan tavoitteita erilaisten indikaattoreiden muodossa (JTF-ohjelma taulukko 3) voidaan pitää osin heikosti määriteltynä. Esim. tavoitteeseen 'Yritykset joilla on suurempi liikevaihto', liittyy paljon tulkinnanvaraisuutta ja herkkyyttä ohjelman ulkopuolisiin vaikutuksiin. Tulosindikaattoreita tulisi kohdentaa toimintaa paremmin ohjaaviksi.
- Ympäristöministeriö ei tue, että JTF-rahoitusta suunnataan 020 Pk-yritysten liiketoimintainfrastruktuuri (myös teollisuusalueet) – biotermiinaalit –koodin mukaisesti toimenpiteisiin, jotka lisäävät ja pitkittävät polttoon perustuvien ratkaisujen käyttämistä ja hidastavat polttoon perustumattomien ratkaisujen nopeaa valtavirtaistumista.
- Ympäristöministeriö huomauttaa, että useissa siirtymäsuunnitelmissa energiaturvetta pyritään korvaamaan pääasiassa metsien hyödyntämistä lisäämällä, vaikka hakkuut paikoittain ylittävät jo tällä hetkellä LUKE:n hakkuuarviot metsien kestäväälle hyödyntämiselle.
- Valtiovarainministeriön mukaan tukia esitetään myös turvetuotannon lopettamisen jälkeisiin ympäristönsuojelullisiin toimenpiteisiin, vaikka turpeentuottajilla on velvollisuus kyseisiin toimenpiteisiin muutenkin. Vaikka tätä perustellaan ympäristönsuojelun näkökulmasta, niin tukia tulisi välttää kohdentamasta sellaiseen toimintaan, joka muutenkin tapahtuisi.

Ohjelmaehdotus

Ministeriöt 2

- Kehitettävää

1. Ympäristöministeriö katsoo, että alueellisia siirtymäsuunnitelmia tulisi täydentää siten, että niissä tarkasteltaisiin kattavammin rahoitusmahdollisuudet ja hankkeet joita voidaan tukea JTM pilareiden 2 ja 3. kautta. (mm. energiainvestoinnit).
2. Työpaikat, jotka eivät sisällä ns. välisiirtymää esimerkiksi polttoon perustuviin tai muihin päästöjä ylläpitäviin ratkaisuihin, vaan ovat pitkäaikaisia, tulisi olla ensisijaisia sosiaalisen kestävyuden turvaamiseksi.
3. Ympäristöministeriö katsoo, että ohjelma asiakirjan sivun viisi listauksen 10. kohdasta tulisi poistaa sana "polttoon perustuva" ja tukea siirtymään suoraan polttoon perustumattomaan toimintaan. Ympäristöministeriö myös painottaa, listauksesta numero 6. osalta tulee poistaa tai tiukemmin rajata "turpeen uudet innovatiiviset käyttömuodot", sillä turpeen rajoittamaton innovatiivinen jatkokäyttö hidastaa siirtymää kohti työpaikkoja, jotka ovat kestävän kehityksen ja ei merkittävää haittaa -periaatteen mukaisia pitkän aikavälin työpaikkoja.
4. Ympäristöministeriö katsoo, että ohjelma-asiakirjan sivulle kuusi tulisi säätöiden rinnalla huomioida keskeisimpinä kohderyhminä myös järjestöt.
5. Rahoitusta tulisi lisätä 020 sijaan merkittävästi enemmän tukikoodien 075 (Tuki pk-yritysten ympäristöystävällisille tuotantoprosesseille ja resurssitehokkuudelle), 030 (Tutkimus- ja innovointiprosessit, yritysten välinen teknologian siirto ja yhteistyö, jossa keskitytään kiertotalouteen), 072 (Kierrätettyjen materiaalien käytön edistäminen raaka-aineena tehokkuuskriteerien mukaisesti) osalta, jotka tuottavat pitkäkestoista työllistymistä kasvavilla markkinoilla sekä energian ja luonnonvarojen säästöä.
6. Ympäristöministeriö korostaa, että turvetuotannosta poistuvien alueiden erilaisista jälkikäyttömuodoista sekä niiden kokonaisvaltaisista ympäristövaikutuksista ei ole Suomessa kattavasti kokemusta tai riittävästi tutkimustietoa, siten on perustelua sisällyttää myös näitä toimia JTF:n rahoitettaviksi kohteiksi
7. Energiapuun käytön lisäämisen tulisi tapahtua taimikoiden ja nuorten metsien hoitovelkaa vähentämällä
8. Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää tärkeänä oikeudenmukaisen siirtymän toimissa, että koulutusjärjestelmän jo tarjoamat koulutusmahdollisuudet osaamisen lisäämiseen, digitaaliset koulutusmahdollisuudet huomioiden hyödynnetään monipuolisesti. Ministeriö katsoo, että oikeudenmukaisen siirtymän rahaston tutkimukseen kohdistuvalla rahoituksella olisi tärkeää panostaa myös pidempijänteiseen tutkimustyöhön muiden turpeen käyttökohteiden kehittämisessä sekä soiden ennallistamisessa.
9. Opetus ja kulttuuriministeriö pitää nuorten osalta tärkeänä panostamista toisen asteen tutkintoon tai ensimmäiseen korkeakoulututkintoon. Sen sijaan toisten saman tasoisten tutkintojen tulee mahdollisuuksien mukaan hyödyntää täydennyskoulutusta ja erikoistumiskoulutuksia.
10. Maa- ja metsätalousministeriö korostaa osaltaan myös kuivike- ja kasvuturpeen tuotannon varmistamista myös tulevaisuudessa sekä turpeen uusien käyttömuotojen tutkimus- ja kehitystyön tärkeyttä.

Ohjelmaehdotus

Valtion viranomaiset

- Myönteistä
  - Suomen JTF-ohjelman kohdennus, joka mahdollistaa paikallis- ja aluetalouksien työllisyyden ja elinkeinojen kehittämisen turve-exitiä tukevalla tavalla on tärkeä.
  - Riittävä laveus ohjelman mahdollistamissa toimenpiteissä tukee Suomen JTF-strategian tavoitteita, mutta myös huoltovarmuuden toteutumista sekä turpeen monipuolisen käytön hallittua korvaamista
- Kielteistä
  - Ohjelman toteutuksen aikataulu voi muodostua haasteelliseksi johtuen mm. energiasektorin tilanteesta sekä koko alue – ja rakennepolitiikan ohjelman käynnistymisessä olevista järjestelmä haasteista. Suunniteltu rahoituksen painottuminen kahdelle ensimmäiselle vuodelle on käynnistämisen kannalta myös haaste koska hankkeiden valmistelu vie alussa aikaa ennen kuin suunnitelmat on siinä valmiudessa, että niihin rahoitusta voi hakea ja toteutuksen käynnistää.
- Kehitettävää
  1. Myös kunnat voisivat tietyissä paikallistalouden muutoksia tukevissa toimenpiteissä olla mielekäs ohjelmatoteutuksen kohderyhmä, samaten kolmas sektori - erityisesti nuorten työllistymispolkujen ja paikallistalouden tulevaisuuden näkökulmista.
  2. Samalla yritysten uusien kasvun lähteiden löytäminen, energiantuotantojärjestelmän uudistaminen, vaihtoehtojen kehittäminen kasvu- ja kuiviketurpeelle sekä käytöstä poistuvien turvesoiden uusien maankäyttömuotojen vaikutusten tunnistaminen vaativat pitkäjänteistä tutkimus- ja kehittämistoimintaa.

Ohjelmaehdotus maakunnat

- Myönteistä
  - Ohjelma-alueen laajennus Itä- ja Pohjois-Suomea laajemmaksi
  - Tärkeää, että rahaston soveltamisaluetta JTF maakunnissa ei rajata turvealueisiin
- Kielteistä
  - Ohjelmaehdotuksessa on epäselvää, voidaanko JTF-varoilla mahdollistaa energiantuotannon edellyttämä kotimaisen puuraaka-aineen korjuu ja logistiikka (bioenergiaterminaalit), jotka mahdollistaisivat käytännössä turvetuotantoa korvaavan yrittäjyyden ja työllisyyden
  - investointien kannalta ongelmallisia ovat kansallisessa valmistelussa esillä olleet linjaukset, jonka mukaan JTF-rahoituksella ei voida tehdä investointeja.
- Kehitettävää
  1. Olisi asianmukaisena mainita ohjelma-asiakirjassa, että JTF-rahaston ensisijaista kohdealuetta Suomessa ovat Itä- ja Pohjois-Suomen harvaan asuttu alue.
  2. JTF-rahaston käyttöalan on oltava riittävän laaja siten että se mahdollistaa TKI-toiminnan rinnalla yritysten ja tutkimuslaitosten yhteiskehittämisen sekä teknologian siirtoa edistävän kehittämistoiminnan. .
  3. Ohjelmaehdotukseen ehdotetaan kirjattavaksi, että alueelliset vaikutukset on kuvattu ja perusteltu tarkemmin alueellisissa suunnitelmissa.
  4. Turpeen energiakäytön muutoksesta johtuva biomassan lisääntyvä käyttö ja sen edellyttämät bioterminaalit-investoinnit tulee ohjelmassa varmistaa. kotimaisen puuraaka-aineen saatavuuden lisääminen sisällytetään JTF-rahoituksen piiriin
  5. Ohjelman tärkeimpiin kohderyhmiin tulee lisätä kunnat, kuntien elinkeino- ja yhdistykset.
  6. Ohjelma-asiakirjan kohtaan ”Alueiden väliset, rajat ylittävät ja valtioiden väliset toimet” tulee lisätä, että yhteistyö CAP-suunnitelman kanssa on tärkeää, sillä myös CAP:ssa keskeisessä roolissa on maaseudun yritystoiminnan monipuolistaminen ja alueen elinvoimaisuus.

Ohjelmaehdotus kunnat

- **Kielteistä**
  - Suomessakin rahaston avulla olisi voinut edistää laajemmin energiaintensiivisten toimialojen kestävää siirtymää.
  - Ohjelman rahoitusta ei ole kohdennettu alueellisesti, vaikka ohjelmasisällössä on tunnistettu turpeen energiantuotannon olevan paikallisesti hyvin eri merkityksessä aluetalouksien ja alueiden elinvoiman kannalta, ja samoin sen lopettamisen haittavaikutusten kohdistuvan erityisesti kunta- ja seutukuntatasoille.
  - Olemassa olevan yritysten ja TKI-instituutioiden välistä yhteistyön potentiaalia uusien liiketoimintamahdollisuuksien ja uusien korkean teknologian ratkaisujen luomiseksi erityisesti vihreän talouden aloilla. Kyseisen kirjauksen osalta on olemassa merkittävä riski sille, että tällaiset kirjaukset vievät kehittämisrahoitusta puhtaisiin tutkimushankkeisiin ja suuriin korkeakoulukaupunkeihin, joissa tutkimuslaitokset sijaitsevat. Tällöin ne eivät hyödytä suoraan niitä alueita, jotka muutoksesta kärsivät
- **Kehitettävää**
  1. Kirjaus, jossa todetaan elinkeinojen monipuolistamisen toimenpiteiden kohdistuvan pääosin turvetoimialan ulkopuolisille sektoreille maakunnan älykkään erikoistumisen strategian mukaisesti, on liian jyrkkä maaseutualueiden kannalta. Kirjaus tulisi muuttaa muotoon ”alueiden omien vahvuuksien ja tunnistettujen kehitysmahdollisuuksien mukaisesti”.
  2. Mikäli rahoitusta ei kohdenneta eniten kärsiviin maakuntiin suoraan, tulee rahoitettavien hankkeiden valinnassa kiinnittää huomiota oikeudenmukaiseen kohdentumiseen siten, että toimenpiteet kohdentuvat pääsääntöisesti suoraan maaseutualueille ja yrityksiin.
  3. Ohjelman tärkeimpien kohderyhmien tulisi sisältää myös kunnat ja yhdistykset.
  4. Tärkeää on, että ohjelmärahoitusta voidaan kohdentaa myös pysyviä tuloksia tuoviin, maakunnan ja kuntien strategioissa määriteltyihin vaikuttavimpiin investointeihin ja yrityshankkeisiin.
  5. Matkailu tulisi ohjelmassa tunnistaa niiden toimialojen joukkoon, joille energiasektorin murroksen aiheuttama maaseutuelinkeinoihin kohdistuva muutospaino voi tuoda uusia mahdollisuuksia.
  6. Ukrainan sodan myötä huomiota on kiinnitettävä ohjelmaluonnosta enemmän alueellisen huoltovarmuuteen.
  7. Maaseutumaisilla alueilla biokaasun tuotanto energialähteeksi voisi korvata fossiilisia polttoaineita liikenteessä sekä toimia lämmityksessä nykyistä enemmän energianlähteenä. Biokaasutuotannon merkittävä edistäminen esimerkiksi investointitukia nostamalla ja liikennekäyttöä tukemalla erilaisin avustuksin edistäisivät huoltovarmuutta ja loisivat maaseutumaisille alueille turvetuotantoa korvaavia työpaikkoja.

Ohjelmaehdotus

Järjestöt 1

- **Myönteistä:**

- On tervetullutta, että JTF-toimenpiteillä edistetään myös uusia innovaatiota turpeen korvaamiseksi ja turpeen uusia innovatiivisia käyttömuotoja sekä uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden uusia ratkaisuja ja TKI-toimintaa.
- Erityisenä kohderyhmänä ovat turvesektorilta työttömiksi joutuvat tai työttömyysuhanalaiset nuoret - tämä on kannatettava linjaus oikeudenmukaisen siirtymän näkökulmasta.
- Hyvä, että JTF-toimenpiteillä edistetään myös uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden uusia ratkaisuja, asiaan liittyvää tutkimus- ja kehitystoimintaa sekä PK-yritysten bio- ja kiertotalouskonsepteja.
- Hyvä, että ohjelmaehdotuksessa nousee esiin yritysten sekä TKI-instituutioiden välisen yhteistyön lisääminen.

- **Kielteistä:**

- Suomen hiilinielut romahtivat vuonna 2021, joten puunkorjuun edistäminen on tässä tilanteessa ilmastotavoitteiden vastaista.
- Uudet turvetuotteet ovat uhka ympäristötavoitteille siinä missä turpeen energiakäyttökin. JTF-rahoitusta ei tule ohjata uusien turvetuotteiden kehittämiseen tai tuotantoon.
- Yli 40 milj. euroa kohdennetaan mm. bioterminaaleihin (taul. 4, koodi 020), jota ei voi pitää asianmukaisena ympäristötavoitteet ja DNSH-periaate huomioiden – vastaavasti mikäli 25 milj. euroa (koodi 073) kohdistuu varikkoalueiden yms. kunnostamisen lisäksi soiden ennallistamiseen, tätä summaa voi pitää alimitoitettuna.
- Hallitusohjelman tavoite on jo saavutettu ja monet tästä johtuvat vaikutukset ovat jo realisoituneet. JTF-rahastosta on muodostunut yleinen aluekehittämisen väline, johon alkuperäisen tavoitteen sovittaminen tuottaa vaikeuksia.
- Ohjelmaehdotus ei onnistu vakuuttamaan siitä, että rahaston varoja käytetään tehokkaasti oikeudenmukaista siirtymää edistäviin hankkeisiin ja aidosti kestävään ja ekologista siirtymää vauhdittavaan liiketoimintaan ja tutkimukseen.
- Se, että JTF-rahoitukselle esitetään melko yleistä liiketoimintaa ja tuotekehitystä edistävää käyttöä, osoittaa, ettei ekologisen kriisin vaatiman ratkaisun kiireellisyyttä ja kattavuutta ole vielä kunnolla sisäistetty yhteiskunnalliseen päätöksentekoon.

Ohjelmaehdotus

Järjestöt 2

- **Kehitettävää**

1. Polttoon perustuvan ja perustumattoman teknologian lisäinvestoinnit (pilarit II ja III) tulee kohdistaa polttoon perustumattomiin energiantuotantomuotoihin.
2. Ohjelman tärkeimpien kohderyhmien tulisi sisältää myös kunnat, kuntayhtymät, järjestöt ja yhdistykset.
3. JTF-ohjelma-asiakirjan, lainsäädännön ja yritystukilinjausten tulee tosiasiallisesti mahdollistaa korvaavien liiketoimintamahdollisuuksien kehittämisen maaseutualueilla.
4. Koska kyseessä on näin laaja aluetalouden kasvatusohjelma, tulisi rahoituksella tuettavalle toiminnalle asettaa huomattavasti JTF-asetuksen edellyttämää ja lausuttavassa suunnitelmassa esitettyä tiukemmat luontokato- ja ilmastokriteerit
5. Kansallista ohjelmaa ja alueellisia siirtymäsuunnitelmia tulisi korjata siten, että niillä varmistetaan, ettei JTF-tukea päädy toimintaan, josta on lähivuosikymmeninä päästävä eroon.
6. Nykyisessä tilanteessa ohjelmien painotusta ja niiden välisiä suhteita olisi tarpeen tarkastella uudelleen erityisesti huoltovarmuuden näkökulmasta.
7. JTF:n toimenpiteitä on erityisesti kohdennettava turvesektorin yrittäjien ja turvesektoreiden muiden toimijoiden uuden osaamisen, uusien valmiuksien ja uuden liiketoiminnan kehittämiseen. Yrittäjyyden ja uusien elinkeinojen kehittämistä on nostettava vahvemmin esille Suomen JTF-ohjelmaehdotuksessa.
8. On myös tärkeää, että Suomen JTF-ohjelmassa panostetaan riittävästi uusiin innovaatioihin turpeen korvaamiseksi muilla ratkaisuilla. Erityisen tärkeitä ovat kuitenkin riittävät panostukset turpeen uusiin innovatiivisiin käyttömuotoihin.

Ohjelmaehdotus

Saamelaiskäräjät

- Kieleistä
  - Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan lausunnolla olevissa ohjelmaehdotuksessa, Lapin siirtymäsuunnitelmassa tai niitä koskevassa ympäristöselostuksessa ei ole riittävästi huomioitu saamelaisia, saamelaisten elinkeinoja eikä saamelaisten perustuslaillisia (731/1999, 17.3 § ja 121 §) ja kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa turvattuja oikeuksia oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen ja kehittämiseen (esim. KP-sopimus, art. 27).
- Kehitettävää
  1. Saamelaisten oikeudet tulee erikseen huomioida ja nostaa esille Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) ohjelmaehdotuksessa sekä ympäristöselostuksessa. Koska Saamelaisten kotiseutualue Suomessa sijoittuu Lapin maakunnan alueelle (Laki Saamelaiskäräjistä (974/1995), 4 §), ja perustuslain 121 §:n mukaan saamelaisilla on saamelaisten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään, saamelaisten oikeudet tulee huomioida myös Lapin alueellista oikeudenmukaista siirtymää koskevassa suunnitelmassa.
  2. Perustuslaissa suojattu saamelainen kulttuuri pitää vakiintuneen käytännön mukaan sisällään saamelaisten perinteiset elinkeinot, joita ovat poronhoito, kalastus, metsästys, keräily, saamelainen käsityö sekä näiden nykyaikaiset harjoittamisen muodot (esim. HE 309/1993 vp, PeVL 38/2004 vp).
  3. Kuten ohjelmaluonnoksessa todetaan, turve on energiantuotannossa paikallinen resurssi ja sen haittavaikutukset korostuvat nimenomaan kunta- ja seutukuntatasolla (s. 3). Vaikka turpeesta luopumisesta ei oletettavasti kohdistu merkittäviä suoria haittavaikutuksia Saamelaisten kotiseutualueelle, voi se kuitenkin mahdollisesti vaikuttaa alueen ihmisten elämään välillisesti laajemmin Lapin alueelle kohdistuvien vaikutusten kautta.

Alueelliset suunnitelmat

- Lausunnon antajilla oli mahdollisuus lausua erikseen kustakin alueellisesta siirtymäsuunnitelmasta.
- Erillisiä lausuntoja suunnitelmiin annettiin 1-3 kpl/suunnitelma
- Yhteenvedo palautteesta alueellisiin suunnitelmiin luettavissa kokonaisuudessaan liitteenä.

Ympäristöselostus (1)

18 lausunnonantajaa

- **Myönteistä:**

- Arvioinnissa on tunnistettu hyvin toimenpiteistä aiheutuvia ristikkäisvaikutuksia (esim. kasvava bioenergian tuotanto, uusien työpaikkojen syntyminen luonnonvara-aloille yms.)
- Vaikutusten yhteenvedon esittäminen taulukkomuodossa
- DNSH-periaatteen nostaminen JTF-toimien arvioinnissa läpäisevästi sovellettavaksi on tervetullut linjaus

- **Kielteistä:**

- Ei ole arvioitu tarvetta kv. kuulemismenettelylle
- Vaikutusarvioinnin ajallinen ulottuvuus jää epäselväksi, myöskään alueelliset erityispiirteet eivät tule riittävästi esille
- olisi ollut perusteltua pyrkiä arvioimaan etenkin mahdollisten haitallisten ympäristövaikutusten määrää, suuruutta ja etenkin alueellista kohdentumista yksityiskohtaisemmin
- Vaihtoehtotarkastelu VE0 ja VE1 jää ohjelman laajan kattavuuden vuoksi suuruusluokaltaan epäselväksi
- Arviointiin ei ole sisällynyt sellaista vaihtoehtotarkastelua, joka olisi koskenut esitettyjen toimenpiteiden valintaa ja niitä koskevia painotuksia (esim. rahoituksen kohdentaminen). Siten laadittu vaihtoehtotarkastelu ei tue aidosti ohjelman sisällön laatimista.
- Vaikutustarkastelu rajoittuu turvesektoriin - kokonaiskuva vaikutuksista väestötasolla jää vähäiseksi
- Yleisempi näkökulmaongelma: Aineellisen talouden ja erityisesti alkutuotannon jatkuminen tai lisääntyminen nähdään ympäristövaikutuksiltaan automaattisesti kielteisenä riippumatta valittavista toimintatavoista, esim. kasvu- ja kuiviketurpeen korvaavia materiaaleja koskevat suunnitelmat perustuvat suuressa määrin kiertotalouspohjaisiin prosesseihin
- Tukia esitetään myös turvetuotannon lopettamisen jälkeisiin ympäristönsuojelullisiin toimenpiteisiin, vaikka turpeentuottajilla on velvollisuus kyseisiin toimenpiteisiin muutenkin. Myös s. 52 taulukossa 3 turvetuotantoalueiden jälkihoito on kirjattu JTF-ohjelman ympäristövaikutuksiin, vaikka vaaditut jälkihoitotoimet kuuluvat toiminnanharjoittajan vastuulle

Ympäristöselostus (2)

- **Kehitettävää:**

1. Täsmennyksiä ja päivityksiä tilasto- ja taustatietoihin, lisäyksiä viitattaviin tavoitteisiin, suunnitelmiin ja strategioihin, selvennettävä aluetarkasteluja (maakunnat vs. ELY-toiminta-alueet)
2. Luvusta 6 puuttuu yhteenveto, joka on mainittu asiakirjan alussa
3. Voitaisiin tuoda enemmän esille koskemattomien turvemaiden kyky toimia hiilen sitojana
4. olisi tarpeellista selkeämmin tarkastella sitä mahdollisuutta, että hakkeen tuonnin loppuminen Venäjältä hidastaa energiaturpeen tuotannosta luopumista Suomessa
5. jos tuettavat toimet esim. uusiutuvan energian kehittämiseksi kohdistuvat Saamelaisten kotiseutualueelle, niillä voi olla vaikutuksia alueen luonnon lisäksi myös alueella asuvien saamelaisten elinoloihin, terveyteen ja viihtyvyyteen. Myös tämä aspekti tulisi huomioida ympäristöselostuksessa.
6. YM:
7. ympäristövaikutukset tulisi priorisoida niin, että merkittävimmät vaikutukset kuvataan ensin ja perusteellisesti ja vähäisemmät vaikutukset voidaan mainita lyhyesti
8. alueelliset erot tulisi vähintään yleisellä tasolla käsitellä ympäristöselostuksessa huomioiden niiden elinkeinorakenteet
9. Turvetuotantoalueiden siirtyessä maa- ja metsätalouden käyttöön tulevat maankäytöstä muodostuvat päästöt olemaan hyvin riippuvaisia alueilla toteutettavista toimenpiteistä, jolloin alueet voivat tulevaisuudessakin muodostaa merkittäviä ympäristövaikutuksia. Tämä kehitys tulisi huomioida osana tekstiä.
10. ”Kiertotalouskonseptit” määritellään kapeasti materiaalien kierrätykseksi / (uusien) kierrätysmateriaalien hyödyntämiseksi
11. Turpeen innovatiiviset käytön mahdolliset vaikutukset –otsikolle parempi muotoilu olisi ”turvetuotannosta vapautuvien alueiden innovatiivinen käyttö”.

